

Kriminalistični postopek pod okriljem deželnega sodišča Ormož

15. Marca 1677 je Dorothea Wed, meščanka Središča ob Dravi, stara 70 let, zaradi prijave častivredni notranjeavstrijski vladi in ene z moje strani (spodaj podpisanega) izpeljane preiskave in zaradi večih znakov, po izvršenem prijetju brez mučenja, bila zaslišana pod okriljem deželnega sodišča.

Ormož, Ptuj in Radgona

Prisotni: Johann Georg Franz von Will kot dodeljen sodnik za izobčenje, Jakob Kinck, tukajšnji mestni sodnik, Martin Habitsch, Georg Dopusch, oba zbor, Martin Koleritsch.

Vprašanje: Zakaj je bila pripeljana na grad in na okrajno sodišče?

Odgovor: Pravi, da ne pozna vzroka. Prav tako ni nikomur storila nič žalega.

Vprašanje: Naj pobrska po spominu. Morda bo našla vzrok.

Odgovor: Preprosto ne pozna vzroka. Tudi ne ve za nikogar, kateremu bi naj storila kaj žalega.

Vprašanje: Ali ni od nikogar izvedela vzroka za njeno prijetje?

Odgovor: Od nikogar.

Vprašanje: Ali ne drži, da je potem ko so jo tržni sodnik Središča in njegovi ljudje pripeljali v zapor rekla: »Martin Samoda je bolan in če nekoga samo malo boli glava, potem se že smatra, da sem jaz kriva za to.«

Odgovor: Ja. Potrdila je, da je to rekla.

Vprašanje: Prej je rekla, da ne pozna nobenega vzroka za njeno prijetje. Zakaj si je potemtako domišljala Samoda kot vzrok.

Odgovor: Ker je bila obtožena, da je pri Martinu Samodi povzročila bolezen. Zato je sodniku to pravočasno razložila. S tem je želela dati na znanje, da želi sodno ukrepati proti tistemu, ki jo tega obtožuje. V zvezi s tem pravi, da je Samoda zbolel zaradi višje sile in da je to božja kazen. Ampak bo ponovno ozdravel in ona ni povzročiteljica njegove bolezni.

Vprašanje: Kako lahko ve, da je Samoda zbolel na božji ukaz in da je to Božja kazen, ter da bo ponovno ozdravel?

Odgovor: Na to vprašanje ne da nobenega pravega odgovora in nenehno spreminja besede.

Vprašanje: Kdo so ljudje, ki jo obtožujejo, da je pri Samodi povzročila bolezen?

Odgovor: Martin Samoda je pred Gieglovo, Moschekovo in ostalimi ženskami, kot pred ženo Jakoba Kedovetza in Walpha Samode, govoril kot da je ona povzročila njegovo bolezen.

Vprašanje: Ali pozna Margareto Wogonitsch?

Odgovor: Ja.

Vprašanje: Kje se ta trenutno nahaja?

Odgovor: Preminila je.

Vprašanje: Kako dolgo je od tega kar je umrla?

Odgovor: Tega pravzaprav ne ve.

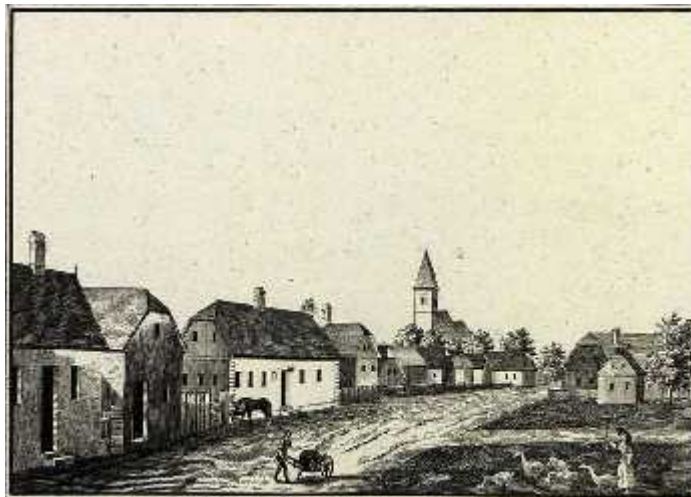
Vprašanje: Ali ne ve zaradi katere bolezni je umrla?

Odgovor: Nič ni slišala o njeni bolezni.

Vprašanje: Ali ni niti enkrat skupaj z ostalimi ženskami ob polnoči prišla k njeni postelji, ko je Wogonitscheva tam bolna ležala.

Odgovor: Nikoli v življenju ni bila v njeni hiši.

Vprašanje: Ali ni skupaj z ostalimi ženskami, ki jih je imela ob sebi, prebičala in pretepla Wogonitscheve z železno palico in živimi kačami?

Središče ob Dravi s starejšega vidika

Odgovor: To zanika.

Vprašanje: Ali ni pred približno 3 leti v kolibi Adama Repsche v odtok znila črno tekočino, ki je izgledala kot črnilo?

Odgovor: To zanika.

Vprašanje: Kje je njena hči Gera?

Odgovor: Preminila je.

Vprašanje: Zaradi katere bolezni je umrla?

Odgovor: Zaradi preklete jetike.

Vprašanje: Kje je živela?

Odgovor: V Središču ob Dravi, v smeri hiše Schamschitzve.

Vprašanje: Kako daleč je to od hiše Repsche.

Odgovor: Čisto blizu njegove kolibe je, približno 10 korakov v stran.

Vprašanje: Ali se je njena hči Gera zaradi njene bolezni zdela komu sumljiva?

Odgovor: Nikomur, razen njeni svakinji, ženi Marca Weda, se ni zdela sumljiva.

Vprašanje: Zakaj ravno njeni svakinji?

Odgovor: Na to vprašanje ne da nobenega pravega odgovora.

Vprašanje: Ali pozna Barbaro Repesch?

Odgovor: Seveda jo pozna. To je njena bližnja soseda.

Vprašanje: Če je bližnja soseda, bo nedvomno vedela, da je Repscha ležala zaradi posebne vrste

bolezni.

Odgovor: Niti ni slišala niti vedela ničesar o njeni bolezni.

Vprašanje: Kako je to mogoče, da ni kot bližnja soseda nič takšnega slišala, ko pa so Ormožani in Središčani vseskozi vedeli?

Odgovor: Nič ne ve in pač ni nič slišala.

Vprašanje: Zakaj se poslužuje neresnice in si upa reči, da ni nič slišala o bolezni te Barbare, ko pa je Barbara poslala Anno Schuster k njej (k Wedovi) in jo prosila, da ji pomaga, če je ona povzročila njeno bolezen.

Okno na gradu Ormož

Odgovor: To popolnoma zanika.

Opomba: Anna Schuster stoji pred Wedovo in ji to pove v obraz. Wedova vseeno vztraja pri nasprotnem.

Vprašanje: Ali ni z ostalimi ženskami pri omenjeni Barbari ponoči (za ljudi nevidno) stala pred njeno posteljo in ji želela dati neko tekočino, ki pa je Barbara ni hotela sprejeti in ji je odvrnila: »Moraš mi odpustiti!«

Odgovor: To zanika.

Vprašanje: Ali nima v svoji hiši nobenih mazil, praškov ali drugih nenavadnih zelišč?

Odgovor: V njeni hiši ni nič kaj takšnega za najti.

Vprašanje: Naj se ji dokaže nasprotno in se ji tako dokaže krivdo?

Odgovor: Ne more se ji dokazati krivde, ker sploh nima ničesar v njeni hiši, niti v velikosti konice igle. **Opomba:** Pokazana so ji mazila in stvari, ki so jih našli v njeni hiši in postavljena nadaljnja vprašanja.

Vprašanje: Kakšna mazila so bila v teh dveh koščkih stekla?

Odgovor: Potem, ko se ta niso nikoli nahajala v njeni hiši, teh ne pozna in ne ve nič o njih.

Vprašanje: Kaj je to za ena modra krogla z dvema majhnima koščkoma premoga v škatli?

Odgovor: Ne pozna stvari in ne ve nič o tem. Tudi se niso nikoli nahajale v njeni hiši.

Vprašanje: Kakšne korale so v majhni culi?

Odgovor: Tega ne pozna in ne ve nič o tem. To ni iz njene hiše.

Vprašanje: Kaj je to za ena krpa iz blaga in kakšen pomen ima skozi njo preboden žebelj?

Odgovor: Tega ne pozna in ne ve nič o tem. Tudi to ni iz njene hiše.

Vprašanje: Kaj je to za eno mazilo v drugi majhni culi?

Odgovor: Zajčev želodec. Ampak ni iz njene hiše.

Vprašanje: Vse stvari so iz njene hiše, kjer so bile najdene. In ravno ta mazila, ki jih smatra za zajčev želodec so bila zraven ostalih stvari. Zakaj zanika in noče priznati?

Odgovor: Vztraja pri nasprotnem.

Vprašanje: Kaj je to za eno nenavadno pecivo in ali tega ne bo tajila?

Odgovor: Ne, to ji je dal Marco Lagusch, ki je pred 7 ali 8 leti preminil.

Vprašanje: Potem ko je priznala, da je to nenavadno pecivo iz njene hiše, ki je bilo najdeno zraven ostalih stvari, zakaj torej le te tají?

Odgovor: Na to vprašanje ne da nobenega pravega odgovora.

Vprašanje: Zakaj ji je dal Marco Lagusch to pecivo?

Odgovor: Zaradi bolečine v očeh. Če so jo bolele oči, potem je postrgala malo od tega in si prašek posipala v oči.

Vprašanje: Kako je to mogoče, da je malo postrgala od tega in to uporabila za oči, ko pa je pecivo celo in ni videti, da bi bilo načeto.

Odgovor: Na to vprašanje ne da nobenega pravega odgovora, saj nenehno spreminja svoje besede.

Vprašanje: Kaj je všito na vencu na slikarskem platnu?

Odgovor: Na to vprašanje ne želi podati nobenega pravega odgovora in trmasto vztraja pri tem.

Vprašanje: Ali tají tudi ta venec?

Odgovor: Če je bil najden zraven drugih stvari, potemtaka mora pripadati meni.

Opomba: Zahteva vodo za piti, kar tudi dobi, ampak pomešano s sveto vodo. Potem ko je pila, jo je takoj odložila in rekla: «To pa je čudežno nenavadna voda.» Zatem je to kar je še imela v ustih takoj izpljunila.

Vprašanje: Ali ta velik in majhen hlebec kruha pripada njej?

Odgovor: Ja.

Opomba: Kruh razdvojijo. V notranjosti je vidno, da je spečen iz različnih vrst žita. Ko je bila vprašana, kaj je s tem naredila, je navedla, da je to uporabljala proti steklím pasjim ugrizom.

Vprašanje: Kakšen pomen ima vrstica z veliko gumbi?

Odgovor: Nenehno spreminja besede.

Vprašanje: Ali je katoličanka?

Odgovor: Ja, je prava katoliška vernica.

Vprašanje: Zakaj si je ogrnjeno meniško oblačilo strgala iz telesa, ga vrgla stran in pljunila nanj?

Odgovor: To zanika.

Opomba: Meniško oblačilo, na katerem se še nahaja leseni kos je pokazan Wedovi. Prav tako ji predstavijo sodno slugo in ji povedo v obraz kako je ravnala z oblačilom. Ona pa vse tají in zanika.

16. Aprila 1677 so oblasti deželnega sodišča Ormož pozvali Dorotheo Wed, da prizna resnico, potem ko so pred pozivom izpeljali preiskavo brez mučenja in soočenja po zahtevanem poročilu in

Vodnjak na notranjem dvorišču gradu Ormož

izvedenskem mnenju, navsezadnje na podlagi milostljivega ukaza častivredne notranjeavstrijske vlade z obsodbo za mučenje, ampak ponovno brez mučenja.

Freska v župnijski cerkvi Ormož

Vprašanje: Pri prejšnjem zaslišanju je bila vprašana ali pozna razlog in ali ji njena vest ne razkriva zakaj je tukaj priprta. Naj pove resnico.

Odgovor: Pred prijetjem ni vedela in pravzaprav tudi ne pozna razloga.

Vprašanje: Ali ni čarovnica in ali ni zmožna ljudi narediti bolne zaradi različnih zelo bolečih bolezni?

Odgovor: Ni čarovnica in prav tako ne zna ravnati s tako zlemi stvarmi.

Vprašanje: Zakaj potem poseduje takšne sumljive stvari?

Odgovor: Takšnih stvari ne poseduje s slabimi nameni.

Vprašanje: Ali so potem te stvari (ki so ji še enkrat pokazane) iz njene hiše?

Odgovor: Prizna vse in pove, da je to kupila od nekoga na Madžarksem, v Kermentu. Stvari so stale okrog 40 tolarjev. Vse stvari je uporabljala proti očesnim bolečinam.

Vprašanje: Saj nima takšnih očesnih bolečin, torej to ni bilo nujno potrebno.

Odgovor: Te stvari ima za nujne primere in prav tako za pomoč drugim.

Vprašanje: Zakaj pa je uporabljala šop las s skozi prebodenim žebeljem?

Odgovor: Ta žebelj je slučajno prišel v krpo iz blaga in tega ni uporabljala za nič slabega.

Vprašanje: Zakaj pa je uporabljala mazila v teh dveh koščkih stekla?

Odgovor: Tega ni uporabljala za nič slabega, temveč je to prikapljalo v lonec iz vitrine, ki jo je imela v svoji kamri.

Vprašanje: Lonci z mazili niso bili najdeni pod vitrino ali v kamri, temveč v skrinji zraven ostalih stvari.

Odgovor: Na to vprašanje ne da nobenega odgovora.

Vprašanje: Zakaj je potem ponoči tajila te stvari in jih ni priznala za svoje?

Odgovor: Tisti trenutek ni ničesar prav razumela in vse se ji je zdelo preveč zapleteno.

Opomba: Pozvana je, da pove resnico in da ne čaka na ostrejšje ukrepe.

Ne želi povedati resnice, temveč neprestano spreminja besede.

Zvežejo jo.

Ničesar ne prizna.

Dvignejo jo.

Zaproši, da jo takoj spustijo. Priznala bo brez da jo mučijo.

Spustijo jo in jo pozovejo, da ne jezi sodišča in pove resnico.

Prizna, da naj bi žena trenutnega in žena prejšnjega sodnika, Repescheva in Gera Plavetz, z dvema ali tremi cigankami skuhalo človeško glavo. Ona, Dorothea Wed, sicer ni bila zraven, ampak ko je videla to kuharico, je šla mimo. Zanj ji je povedala služkinja Repescheve. Kje se trenutno nahaja ne ve.

Ko so jo ampak vprašali, kaj bi naj te ženske v nadaljevanju storile s človeško glavo, je Wedova dala le napačne odgovore. S tem, potem ko so te ženske zaradi bolezni, ki so jih doletele, po eni strani mrtve, po drugi strani pa so sicer delno obnovljene, vendar ne popolnoma ozdravljene, se predpostavlja in goji sum, da je Wedova zlonamerne ovadbe v izpeljani preiskavi podala v afektu in iz škodoželjnosti.

Ponovno jo potegnejo gor.

Ničesar ne prizna.

Potem, ko je tričetrt ure dvignjena visela na rokah in ni bilo možno nič več izsiliti iz nje, so jo spustili.

Opomba: 1. Mučenje

27. Aprila je bila ponovno vodena v mučilno kamro. Izrecno so jo prigovaljali k temu naj misli na svoje staro telo in svojo dušo in naj ne bo tako trmasta, ter prizna resnico.

Ničesar noče priznati.

Zvežejo jo.

Ničesar ne prizna.

Dvignejo jo.

Prizna, da je vrvico z gumbi in venec iz blaga nosila pri sebi, kadar je šla med ljudi ali k spovedi.

Vprašanje: Zakaj je te stvari nosila pri sebi, kadar je šla med ljudi ali k spovedi, če pa bi brez takšnih stvari ravno tako lahko šla med ljudi ali k spovedi?

Odgovor: Namen tega je bil, da ne morejo ljudje misliti nič slabega o njej ali je sumiti in tudi, da ne morejo ljudje slabo govoriti o njej.

Vprašanje: Kdo pa ji je dal te stvari v ta namen?

Odgovor: Ivan Kosetz, tudi Schreb imenovan. Ta je že nekaj let mrtev.

Vprašanje: Čemu so v vrvici gumbi?

Odgovor: V ta namen, da se tistemu, ki to nosi pri sebi, ne more nič storiti ali nič slabega o njem govoriti ali se mu kaj sovražnega prizadejati.

Vprašanje: Če ni nikoli storila nič zlobnega, kot je prej rekla, zakaj potem nosi takšne stvari pri sebi? Da ljudje ne govorijo slabo o njej ali je sumijo? Kdor je pobožen, se mu ni potrebno bati zlega obrekovanja ali sumničenj.

Ne reče ničesar. Niti ene besede se ne da spraviti iz nje.

Tudi po nadaljnjem močnem prigovaljanju ničesar ne prizna.

Potem, ko se ne da nič spraviti iz nje in je bila že tričetrt ure obešena, je bila spuščena.

Opomba: 2. Mučenje

Potem, ko je bila spuščena, je bilo izvedeno slednje zaslišanje:

Vprašanje: Zadevajoč vsesplošno govoričenje, po katerem naj bi njegovo milost, gospoda vodilnega kanclerja v afektu poškodovala na roki, potem ko je le ta od nje zahteval desetino žita in po njeni odklonitvi in neizročitvi desetine razdejala skedenj z žitom in pustila njegovo dajatev odvesti stran.

Odgovor: Milostljivi gospod kancler je bolj zdrav kakor jaz.

Vprašanje: Kako lahko reče, da je zdrav, ko pa je njegova desna roka popolnoma neuporabna.

Napis na območju vhoda v grad Ormož za prenovo leta 1635

Odgovor: Ljudje bi ji naj rekli, da mu nič ni.

Vprašanje: Kateri ljudje bi ji naj to rekli?

Odgovor: Vprašala je Jurija Lacuscha in Barbaro Lestiack, ali je njegova milost gospod kancler zdrav. In ta bi naj odgovorila z ja.

Vprašanje: Kaj jo sploh briga njegova milost in zakaj se je pozanimala o njegovem zdravju?

Odgovor: Nenehno spreminja besede in ne da nobenega pravega odgovora.

Freska v župnijski cerkvi Ormož

Opomba: 28. Aprila ob 9 uri dopoldne je posedena na čarovniški stol.

3. mučenje.

Na čarovniškem stolu je sedela do 9 ure naslednjega dne - torej 24 ur. Niti en znak občutka bolečine ni bil zaznan pri njej, neodvisno od različnih duhovniških sredstev, ki so ji bila dana za izgon Satana. Ves čas se je kazala kot da je ob pamet. Iz tega lahko sklepamo, da je zli duh (Satan), črpal notranje čute skozi domišljijo in uničenje čutov in jih spremenil proti sebi tako, da je žrtev zaščitena.

Naslednji dan, torej 29.4., ko je bila osvobojena iz čarovniškega stola, je padla, kakor da bi duša želela takoj pobegniti iz nje. 3 ure kasneje je bila ponovno tako spočita in zdrava, kot da sploh ne bi prestala mučenja.

Potem, ko je že prestala 3 poostrena mučenja in potem, ko kljub uporabljenim duhovniškim sredstvom in dovoljenim zakonitim sredstvom ni želela ničesar priznati, so bila vsa nadaljnja mučenja nujno opuščena, razen če bi se pojavili še kakšni drugi znaki.

2. Maja, potem ko je Wedova spočita in zdrava jedla in pila in ji ni bilo opaziti, da je njeno življenje v nevarnosti, je bila okrog večera najdena mrtva. Ko si jo je rabelj ogledal, so na njenem vratu našli modra in črna znamenja.

Opomba: V isti noči okrog 11 ali 12 ure (ko je bilo na gradu na razpolago še par psov, grad pa že zaprt, tako da ni nobeden od psov mogel priti v srednji del gradu) je pred krajem, kjer je ležala umrla, nastal takšen hrušč zaradi psov, kot da bi jih bilo 200 ali 300. Med seboj so se grizli, kot da bi se ruvali za kost ali kos mesa.

Ker je ženska iz deželnega sodišča njenim ljudem ukazala, da preženejo pse, je njene ljudi in služabnike zaradi nezaslišane hrušča in grizenja psov postalo strah, vendar so kljub temu zbrali pogum in z uporabo posvečenih sredstev pse spravili narazen in jih odgnali. Ko so prišli do kraja, niso naleteli na nič drugega kot na enega črnega in enega lisastega psa, ki so ju takoj izgubili izpred njihovih oči in potem je spet vse potihnilo. Čez ene pol ure se je vzdignil takšen veter, kot da hoče grad in vse ostalo nesti s seboj v zrak. Zatem sem jaz (spodaj podpisani) domneval isto kot psi, da je morala ta ženska skleniti grozen in zanjo koristen pakt z zlemi duhovi, s čimer so duhovi preprečili resnično priznanje. Grizenje in ruvanje psov ne more pomeniti nič drugega kot to, da so se zli duhovi pohvalili s svojim sodelovanjem in so želeli hvalo upoštevajoč hudičevega kneza Luciferja. Nenaden nastanek velikega vetra je naznanil veselje zlih duhov v zraku in da so si le ti zaradi Wedove trme in zaradi njenega nepriznanja in nepriznanja njenih sokrivcev za zločin priborili zmago in tako izgrali sodstvo.

Moje preišljevanje zgoraj in tudi močni znaki, govorjenje sem in tja v njenih izjavah in najdeni čarovniški instrumenti (kajti takšne vrvice in prstani so bili najdeni tudi pri prejšnjih čarovnicah v organiziranih čarovniških postopkih, in le ti so bili nošeni veliko manj z namenom, da ljudje ne govorijo nič slabega o njih ali gojijo sumov, kot veliko bolj z namenom, da jim sodstvo ne more

škodovati) so mi dali priložnost, telo Wedove, katero je bilo v življenju obremenjeno z groznimi simboli, ki so imeli za posledico nepopolne dokaze, obsoditi na grmado in zažgati v prah in pepel. To se je zgodilo 3. Maja.

Johann Georg Franz von Will

dodeljen sodnik za izobčenje v Ormožu

Ta zapisnik iz 17. Stoletja je bil čim bolj dobesedno prenešen v naš današnji jezik s strani Siegfrieda Kramerja s podporo Dr. Bernharda Reismanna (kateremu se srčno zahvaljujem za popravo in mnogo spodbude).

Iz nemškega v slovenski jezik prevedla Carmen Weissenstein.

Izvirno besedilo se nahaja v Štajerskem deželnem arhivu pod kodo COP 1677-V-4 (K738).

Freska v župnijski cerkvi Ormož